

Asia: VN/5468/2020-TEM-105

Kaupan toimialan tulevaisuusselonteko

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnot lukuun 1. Selonteon tausta, tarkoitus ja laatiminen

Valtioneuvoston selonteon tavoitteena on antaa eduskunnassa tapahtuvan keskustelun ja mahdollisesti tulevan poliittisen päätöksenteon tueksi kaupan alan tilanne-, muutos- ja tulevaisuuskuva sekä esittää toimialalle kehittämis ehdotuksia tulevalle kymmenelle vuodelle käynnissä olevaa toimialan rakennemuutosta ja tulevaa kehityskulkua vasten. Esitettyjen kehittämis ehdotusten tavoitteena on luonnoksen mukaan vastata kaupan toimialan strategiseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen alan murroksessa, jotta suomalainen kaupan toimiala menestyy kilpailussa kansallisesti sekä kansainvälisesti, myös tulevaisuudessa.

Perustuslain 44 §:ssä tarkoitettu selonteko on valtioneuvoston yhteisesti hyväksymä asiakirja, jolla valtioneuvosto saattaa merkittävän hallintoa koskevan asian eduskunnan keskusteltavaksi (HE 1/1999 vp. s. 95). Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) kiinnittää huomiota siihen, että lausunnoilla oleva luonnos on ollut yksipuolisesti työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) viimeisteltävänä, eikä työskentelytapa ole vastannut valtioneuvoston ohjesäännön mukaista työnjakoa STM:n vastuulle kuuluvien asioiden käsittelyn osalta. Asioiden käsittely ja esimerkiksi valmistelun yhteydessä järjestetyt suulliset kuulemiset ovat keskittyneet kapea-alaisesti markkinoiden toimivuuden ja toimijoiden näkökulmaan.

Luonnoksessa mainitaan (s. 109), että ”lääkkeiden, alkoholin, tupakan ja rahapelaamisen osalta lainsäädännön ja politiikan muutostarpeiden arviointi kuuluu ensisijaisesti kyseisestä lainsäädäntövalmistelusta vastaaville ministeriöille.” Selonteon valmistelu, luonnostekstissä esitetyt johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset eivät kuitenkaan kaikilta osin kunnioita tätä periaatetta. Valtioneuvoston selonteon lopullisessa tekstissä lainsäädännön muutostarpeiden arviointi kuuluu vastuuministeriöille ja arvioinnin tulee tukea strategista tavoitteenasettelua sekä olla kattavaa eri näkökulmien osalta.

Selonteossa tulee huomioida, että Kaupan alan tulevaisuusselonteon ns. erityiskysymyksiä koskeva sisältö, johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset eivät voi olla ristiriidassa pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjausten ja toimeenpanon kanssa. Tulevaisuusselonteko keskittyy kuvaamaan kaupan toimialan tilanne-, muutos- ja tulevaisuuskuvaa. Kehittämis ehdotukset ja johtopäätökset on johdettu näistä havainnoista. Selonteossa johtopäätökset ja kehitysehdotukset on laadittu kapea-alaisesti liiketaloudellista/ taloudellisen tehokkuuden näkökulmaa korostaen eikä vastuuministeriön kannanottoja ole riittävästi valmistelun aikana otettu huomioon.

Laaja-alainen pitkän aikavälin strateginen tavoitteenasettelu on alkoholin, rahapelin ja tupakan osalta linjattu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa tarkoitetussa päihde- ja riippuvuusstrategiassa (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17). Strategian toimeenpanoon kuuluu esimerkiksi rahapelipoliittinen ohjelma (Valtioneuvoston julkaisuja 2022:40). Lääkehuollon osalta kokonaisuutta uudistetaan pitkäjänteisesti sosiaali- ja terveysministeriön raporttiin (2019:5) sisältyvän tiekartan mukaisesti. Lääkeasioiden tiekartan toimenpiteet ulottuvat useammalle hallituskaudelle. Selonteko ei voi miltei osin olla ristiriidassa näiden kanssa, ja niihin tulee selonteossa olla tarvittavat viittaukset.

Lausunnot lukuun 2. Kaupan toimialan tilanne- ja muutoskuva

-

Lausunnot lukuun 3. Kuluttajakäyttäytyminen ja asiakaslähtöisyys

-

Lausunnot lukuun 4. Kaupan alan työllisyys, osaaminen ja koulutus

-

Lausunnot lukuun 5. Kauppa osana alueiden elinvoimaisuutta ja huoltovarmuutta

Kehittämis ehdotuksessa 13. todetaan, että kaupan toimialalle luodaan huoltovarmuuden uusi toimintamalli häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa, esimerkiksi toimintavarma myymäläverkostomalli ja näiden yhteydessä voisi toimia myös muiden toimijoiden hallinnoima (kuten kunta ja järjestöt) kansalaisten palvelupiste, sisältäen tiedonjakelun ja välttämättömien tarvikkeiden, kuten vesi, ruoka, lääkkeet tms. jakelun. Kehittämis ehdotuksesta 13 tulee poistaa maininta lääkkeistä. Lääkkeiden toimittaminen ei rinnastu veden ja ruuan jakeluun, koska reseptilääkkeiden toimitus edellyttää lääkemääräystä ja lääkkeiden toimituksen yhteydessä on varmistettava potilas- ja lääkitysturvallisuuden toteutumisesta. Lääkkeiden toimituksen tulee tapahtua farmasian ja terveydenhuollon ammattilaisten toimesta. STM huolehtii lääkehuollon ja –jakelun varmistamisesta myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Lausunnot lukuun 6. Digitalisaatio kaupan alan uudistajana ja globaalikauppa

Luonnoksen sivulla 82 todetaan: ”Myös alkoholin verkkomyynnin vapauttaminen on noussut keskusteluun, koska alkoholia voi tällä hetkellä tilata kotiinkuljetuksella ulkomailta, mutta ei kotimaasta.” Maininnan jälkeen tulee lisätä viittaus eduskunnan yksimielisesti hyväksymään lausumaan:

”Eduskunta onkin edellyttänyt, että hallitus selvittää etämyyntiä koskevat säännökset. Huomioon tulee ottaa tältä osin erityisesti Alkon vähittäismyyntin yksinoikeuden säilyttäminen ja suomalaisen elinkeinoelämän yhdenvertaisuus ulkomaisiin kilpailijoihin nähden” (Viitteeksi: EV 186/2017 vp)

Lausunnot lukuun 7. Kestävä kauppa, ilmastonmuutos ja yritysvastuu

-

Lausunnot lukuun 8. Markkinoiden toimivuus ja kilpailullisuus sekä markkinoiden välinen sääntely

Selonteon luonnokseen (s.109) on kirjattu, että ”Lääkkeet, alkoholi, tupakka ja rahapelit ovat erityisiä kulutushyödykkeitä, joiden osalta kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden turvaaminen on ollut Suomessa ensisijainen politiikkaa ohjaava tavoite”. Jotta ei tarpeettomasti tulla antaneeksi kuvaa siitä, että valtioneuvosto haluaa selonteossa muuttaa tätä ohjaavaa periaatetta, tulee kohta muotoilla selkeästi myös nykytilan ja tulevaisuuden osalta:

”Lääkkeet, alkoholi, tupakka ja rahapelit ovat erityisiä kulutushyödykkeitä, joiden osalta kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden turvaaminen on Suomessa ensisijainen politiikkaa ohjaava tavoite.”

Myöhemmin (s.123) selonteon tekstiluonnos on tulkittavissa jopa siten, että siinä esitetään STM:n toimialueelle kuuluvien ja erityiskysymyksinä selonteossa käsiteltyjen asiakokonaisuuksien osalta strategisen linjan muuttamista siten, että hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden suojelun näkökulma ei enää olisi ensisijainen politiikkaa ohjaava periaate. Johtopäätöksessä 20 todetaan, että näitä kysymyksiä tulisi tarkastella osana kaupan kilpailullisuutta, sisämarkkinoiden toimivuutta sekä suomalaisen kaupan toimimista globaaleilla markkinoilla. Tämä on johtopäätöksenä hyväksyttävä, mutta se ei valtioneuvoston hyväksymässä selonteossa kuitenkaan voi tarkoittaa sitä, että tulevia toimia näissä kysymyksissä linjattaisiin näitä näkökulmia päätöksenteossa korostaen ja samalla terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulman painoarvo heikkenisi.

Valtioneuvoston eduskunnalle annettavassa selonteossa tulee lukea, että ihmisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden suojelun tulee jatkossakin olla etusijalla alkoholia, tupakkaa, lääkkeitä ja rahapelipelejä koskevassa päätöksenteossa.

Tämä merkitsee samalla sitä, että Tiivistelmä-jaksossa (s. 5) ei saa yhdistää esimerkiksi alkoholimyyntiä ja apteekkitoimintaa koskevien rajoitusten vapauttamisen arviointia ja selvittämistä siihen sinänsä oikeutettuun tavoitteeseen, että kaupan alan kasvukykyä ja kasvumahdollisuuksia edistetään.

Johtopäätös 20. – Kansalliset markkinat – pidemmällä aikavälillä, yli tämän hallituskauden

Koska selonteossa tarkastellaan kaupan alan tulevaisuutta yli kuluvan hallituskauden eli myös vuoden 2023 jälkeen, sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kyseenalaiseksi sen, että johtopäätöksessä tarkasteltaisiin otsikkotasolla ja johdantokappaleessa esimerkiksi juuri mainittuja erityiskysymyksiä ”pidemmällä aikavälillä, yli tämän hallituskauden”.

Valtioneuvoston yhteisesti hyväksymässä johtopäätöksessä 20 ei voida todeta, että näiden erityiskysymysten sääntely olisi itsestään selvästi uudistettu.

Vastaavasti kehittämis ehdotuksen 33 tulee kuulua:

”Alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevaa lainsäädäntöä tulee arvioida säännöllisesti koko yhteiskunnan kannalta. Säännösten kiristämisen, ennallaan pitämisen tai lieventämisen tarve riippuu siitä, miten sääntelyn yhteen lasketut positiiviset yhteiskunnalliset vaikutukset suhteutuvat niiden negatiivisiin vaikutuksiin.”

Seuraavassa erityiset alkoholia, lääkkeitä, rahapelejä ja tupakkaa koskevat huomiot.

Alkoholisääntely (s. 110-111):

Luonnoksen kirjaukset pitävät pääsääntöisesti paikkansa, mutta niissä on epätarkkuuksia:

Luonnoksessa todetaan, että uuden alkoholilainsäädännön myötä Suomessa siirryttiin vuonna 2018 hyvin tiukasta alkoholisääntelystä joustavampaan sääntelyyn. Tämä ilmaisu antaa ymmärtää, että lähtötilanteen ja lopputuloksen välinen muutos olisi ollut hyvin suuri. Olisi ehkä tarkempaa sanoa, että tiukkaa sääntelyä joustavoitettiin.

Seuraavassa kappaleessa viitataan EU:n sisämarkkinaoikeudellisiin säännöksiin osana EU-oikeudellista tarkastelua. Jos tarkoitus on kuvata ja viitata tarkkaan perustamissopimuksen vaatimuksiin, niissä Alkon vähittäismyyntimonopolin sallittavuuden yhteydessä on kyse SEUT 37 artiklasta, jossa ei vaadita kaikkien kaupallisten valtion monopolien lakkauttamista, vaan sitä, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia (Viitteenä voi olla esim. EUT tuomio C-198/14 (Visnapuu) kohta 94)

Alkoholilainsäädäntöä ei ole tarkasteltu komission rikkomusmenettelyissä, mutta jos alkoholilainsäädännön tarkasteluun komission pilot-menettelyssä ja ennakkoratkaisupyyntöjen perusteella EU-tuomioistuimessa halutaan selonteossa viitata, on asianmukaista todeta, että missään näistä ei Suomen alkoholilainsäädäntöä ole todettu EU-oikeuden vastaiseksi.

Jakson kahdessa viimeisessä kappaleessa viitataan ensin siihen, että alkoholisääntelyn tarkastelun tarve on noussut esille valmistelussa ja että kilpailupolitiikan näkökulmasta alkoholilainsäädännön kokonaisuuden tarkastelu tuo mukanaan sen, että alkoholimonopolin purkaminen vaikuttaisi todennäköisesti myönteisesti muiden kaupan alan toimijoiden tulevaisuuden näkymiin. Koska valtioneuvoston selonteossa on kysymys valtioneuvoston yhteisesti hyväksymästä asiakirjasta, sosiaali- ja terveysministeriö ei puutu kilpailupoliittiseen arviointiin. Jakson loppuun tulee kuitenkin lisätä seuraava viittaus pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan:

”Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on tältä osin sovittu, että Alko Oy:n nykyinen vähittäismyynnin yksinoikeus turvataan. Tämän kirjauksen taustalla on tieto siitä, että alkoholinkulutus sekä alkoholikuolleisuus ja erilaiset muut haitat ja kustannukset muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmälle lisääntyisivät, mikäli yksinoikeusjärjestelmästä luovuttaisiin.”

(Alaviitteeseen: Mäkelä P, Warpenius K, Karlsson T (2022) Alkon yksinoikeusjärjestelmä on tehokas keino ehkäistä alkoholihaittoja. Tutkimuksesta tiiviisti 17/2022. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki.)

Jos selonteossa todetaan totuudenmukaisesti ”Alkoholimonopolin purkaminen vaikuttaisi todennäköisesti myönteisesti joidenkin kaupan alan toimijoiden tulevaisuuden näkymiin”, samassa yhteydessä tulee mainita, että:

”Tällaisen linjauksen terveysvaikutuksia on jo arvioitu perusteellisesti ja vaikutukset olisivat huomattavan negatiiviset.”

Läkkeet

Selonteon sivulla 124 on esitetty kehittämis ehdotus 35, jossa todetaan seuraavasti: ”Arvioidaan apteekkien perustamista ja omistajuutta koskevaa sääntelyä osana lääkeasioiden uudistusta. Apteekkien omistaminen on nykyisin rajattu vain proviisoreille. Apteekkiluvan saanut proviisori voi harjoittaa apteekkitoimintaa vain yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Lisäksi toimipaikkojen lukumäärä on rajoitettu. Samalla arvioidaan apteekkien sijoittumista sekä sitä, miten apteekit palvelevat asiakkaita yhä paremmin osana terveydenhuoltoa. Lisäksi selvitetään, mitä vaikutuksia apteekkien mahdollisella sijaintisääntelyn luopumisella olisi lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen ja tarvittaisiinko erillinen tukijärjestelmä turvaamaan lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuus ja saavutettavuus koko maassa”. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on todettu, että ”Apteekkialan laajemman uudistustyön pohjaksi tehdään hallituskauden aluksi selvitys, jonka on muodostettava kattava kuva lääkkeen vähittäishinnan muodostumisesta ja vähittäisjakelusta. Selvityksen pohjalta arvioidaan mahdollisuudet laajentaa apteekkien omistajapohjaa.” Kaupan toimialan selonteon kehittämis ehdotus 35. mukaisesti apteekkien perustamista ja omistajuutta koskevaa sääntelyä arvioidaan osana edellä mainittua lääkeasioiden uudistusta.

Selonteon s. 123 todetaan johtopäätöksenä 20 (Kansalliset markkinat – pidemmällä aikavälillä, yli tämän hallituskauden), että: ”Kaupan alalla on noussut esiin erityiskysymyksiä, kuten kaavoitus, alkoholi, lääkejakelu, joiden nykyjärjestelmiä on tarkoituksenmukaista tarkastella pidemmällä aikavälillä, (yli tämän hallituskauden) osana kaupan kilpailullisuutta, sisämarkkinoiden toimivuutta sekä suomalaisen kaupan toimimista globaaleilla markkinoilla. Kaupan alan toimintaympäristö on voimakkaassa rakennemuutoksessa, muun muassa digitalisaation ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksen myötä. Tulevaisuudessa kaupan alan erityiskysymysten toimintaympäristö, kaavoitus, alkoholilainsäädäntö sekä apteekkisääntely on uudistettu siten, että se tukee kaupan alan toimivia markkinoita, kilpailullisuutta, EU sisämarkkinoiden avointa toimintaa sekä terveys- ja turvallisuutta tasapainoisena kokonaisuutena, kuten myös digitalisoitumista, globaalia kauppaa ja ilmastonmuutoksen torjuntaa.” STM viittaa edellä johtopäätöksestä 20 sanottuun ja toteaa vielä lääkkeiden osalta, että lääkejakelun uudistustyössä terveys- ja turvallisuusnäkökohdat ovat ensisijaisia johtopäätöksessä mainituista seikoista. Lääkejakelun uudistustyö on tehtävä perustuen lääkitys- ja potilasturvallisuuden varmistavaan lääkehuoltoon ja rationaaliseen lääkehoitoon. STM:ssä valmistellaan lääkeasioiden uudistusta, jonka tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta, varmistaa lääkitysturvallisuus ja -neuvonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Lääkehuollon kokonaisuutta uudistetaan pitkäjänteisesti sosiaali- ja terveysministeriön raporttiin (2019:5) sisältyvän tiekartan mukaisesti. Lääkeasioiden tiekartan toimenpiteet ulottuvat useammalle hallituskaudelle.

STM:n toimialan osalta tulee valtioneuvoston yhteisesti hyväksyttävään selontekoon muuttaa seuraavat perusteluissa esitetyt seikat:

Selonteon s. 111 mainitaan itsehoitolääkkeiden hinnoittelua koskeva lakiesitys osana lääkehuollon kokonaisuudistusta. Tekstiä tulee korjata tältä osin. Kyse ei ole lääkehuollon kokonaisuudistukseen liittyvästä toimenpiteestä, vaan lakiesitys sisältyi pääministeri Marinin hallitusohjelmassa erikseen mainittuihin, edellisellä hallituskaudella rauenneisiin hallituksen esityksiin. Lääkelain muutos (1258/2021) tuli voimaan 1.4.2022 alkaen.

Selonteon s. 112 todetaan, että ”Suomessa ei voi perustaa pelkästään verkossa toimivaa apteekkia ja tämä on suomalaisen verkkoapteekkitoiminnan erikoisuus.” Kyseistä lausetta tulee korjata. Suomen verkkoapteekit, jotka toimivat osana kivijalka-apteekkia, eivät ole ”erikoisuus” ainakaan pohjoismaisessa mittakaavassa. Selonteosta tulee lisäksi käydä täsmällisemmin ilmi, että lääkkeiden etämyynnin kehittämisen tulee tapahtua osana muuta lääkejakelun kehittämistä.

Selonteon s. 112 on myös kuvattu verkkoapteekkitoiminnan mahdollista liikevaihdollista kasvua perustuen Yliopiston Apteekin verkkomyynnin osuuden kasvuun sekä Ruotsin verkkokauppaa koskeviin lukuihin. Tekstiä tulee korjata tältä osin. Kerrotut tiedot antavat suuntaa mutta esimerkiksi Yliopiston apteekin verkkoapteekin liikevaihdosta ei voi tehdä päätelmiä kaikkien Suomen verkkoapteekkien liikevaihdosta, koska apteekkien toimintamahdollisuudet vaihtelevat. Ruotsin verkkokauppaa koskevat luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia Suomessa toimivien apteekkien lukujen kanssa lainsäädäntöjen välisistä eroista johtuen. Tekstissä käytettyjä Ruotsin esimerkkitalouslukuja olisi lisäksi syytä täsmentää. Niiden osalta jää epäselväksi, sisältävätkö

myyntitiedot kaikkien tuoteryhmien myynnin (myös ei-lääkkeelliset tuotteet), pelkän lääkemyynnin vai lääkemyynnistä vain reseptilääkemyynnin.

Selonteon s. 112-113 on esitetty Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) ehdotuksia apteekkimarkkinan kehittämiseksi. STM ehdottaa, että KKV:n ehdotukset poistetaan selonteosta tai osiota supistetaan. Selonteosta tulee sen sijaan käydä selvemmin ilmi, että lääkeasioita kehitetään STM:n vetämän lääkeasioiden uudistuksen mukaisesti yli useamman hallituskauden. Tässä työssä sidosryhmät sekä eri ministeriöt ja virastot osallistetaan tasapuolisesti osaksi kehitystyötä. Yksinomaan KKV:n ehdotusten esiin tuominen antaa lukijalle väärän kuvan lääkeasioiden uudistuksen sisällöstä. KKV:n selonteossa läpikäydyt ehdotukset eivät vastaa pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjauksia. Lisäksi on huomioitava, että KKV:n selvityksessä todetaan itsessäänkin (s.8), että lääkeasioita on uudistettava kokonaisuutena ja vaikutusten arviointi on tehtävä huolellisesti: ”Apteekki- ja lääke-markkinoiden sääntelyn kehittäminen on kokonaisuus, joka kannattaa toteuttaa porrastetusti ja, että selvityksessä esitettyjen ehdotusten vaikutusten arviointi vaatii vielä kuitenkin tarkempaa jatkoanalyysia.”

Tupakkaa koskevat tekstit vaativat pieniä korjauksia. Luvussa 8 sivulla 115 puhutaan vielä konditionaalissa tupakkalain uudistuksesta. Koska laki on jo hyväksytty, kappaleen muotoilu tulee muuttaa nykytilaa vastaavaksi.

Luonnoksessa teksti on muodossa: ”Tupakkalakiin ollaan uudistamassa, ja jatkossa esimerkiksi tupakkatuotteiden sekä vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset tulee yhdenmukaistaa. Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkaukset eivät saisi merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottua muiden vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista. Siten tupakka-askeista poistuisivat muun muassa bränditunnukset ja logot. Yhdenmukaiset tupakkapakkaukset ovat nykyään käytössä arviolta yli 20 maassa eri puolilla maailmaa.”

Teksti tulee korjata seuraavaan muotoon: ”Tupakkalakiin vuonna 2022 tehtyjen uudistusten vuoksi tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkaukset yhdenmukaistetaan. Pakkaukset eivät saa merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottua muiden vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista. Siten tupakka-askeista poistuvat muun muassa bränditunnukset ja logot. Yhdenmukaisuutta koskeva sääntely tulee voimaan 1.5.2023. Yhdenmukaiset tupakkapakkaukset ovat käytössä arviolta yli 20 maassa eri puolilla maailmaa.”

Rahapelejä (s 113-114) koskevien sisältöjen osalta STM kiinnittää huomiota siihen, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhdessä lainsäädännöstä vastaava sisäministeriön (SM) kanssa selontekoon ehdottamat kokonaisuutta kuvaavat tekstisisällöt on pääosin korvattu. Korvaavan tekstin asiasisällössä ja viittauksissa on puutteita ja epätarkkuuksia, jotka tulee korjata.

Rahapelipolitiikan tavoitetta tarkemmin kuvaavassa tekstissä kuvausta on syytä muuttaa sen mukaiseksi, että rahapelipolitiikka ohjaava periaate on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja. Luonnoksen muotoilu ei ole kattava. Tämän lisäksi on tärkeää, että edellä mainittu lääkkeitä, alkoholia, tupakkaa ja rahapelejä koskeva yleinen tavoite muotoillaan siten, että se ei jätä tulkinnanvaraiseksi sitä, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden turvaaminen ohjaa myös jatkossa näitä politiikkoja.

Rahapelipolitiikkaa on käynnissä olevalla hallituskaudella uudistettu arpajaislainsäädäntöä kehittämällä ja määrittelemällä rahapelipoliittisessa ohjelmassa pitkän aikavälin tavoitteet rahapelihaittoja ehkäisevälle ja vähentävälle rahapelipolitiikalle. Selonteossa on syytä nostaa nämä uudistukset esille. Rahapelipoliittinen ohjelma julkaisiin 10.5.2022 ja se ulottuu vuoteen 2030.

STM huomauttaa myös, että luonnostekstin ehdotus siitä, että Veikkauksen tuottojen siirtoa valtion budjettiin tulisi arvioida, tulee poistaa tai tekstisisältöä korjata. Tuottojen siirto valtion yleiskatteelliseen budjettiin sisältyy jo nyt parlamentaarisesti valmisteltuun yhteisymmärrysmuistioon, ja muutoksen toteuttamiseen vuoden 2024 alusta edellyttämiä lainsäädännön muutoksia valmistellaan parhaillaan (SM006:00/2022). Asiakokonaisuus ei myöskään liity tulevaisuusselonteon tehtäväalueeseen.

Lausunnot lukuun 9. Yhteenveto kehittämis ehdotuksista

STM:n kehittämis ehdotuksiin ja johtopäätöksiin edellyttämät muutokset, ks. edellinen kohta (lausunnot lukuun 8) sekä kohta ”lausunnot lukuun 5”.

1. Kansallinen kehittämistyö: luodaan uusia ja kehitetään voimassa olevia kansallisia järjestelmiä, toimintamalleja ja säännöksiä edistämään kaupan alan uudistumista sekä kasvukykyä (painopistealue 1)

-

2. Resursointi: vauhditetaan kaupan alan uudistumista, kasvua ja kansainvälistymistä TKI-panoksilla ja ohjelmatyöllä (painopistealue 2)

-

3. Kansainvälinen vaikuttamistyö: vaikutetaan kansainvälisesti EU-tasolla ja EU-alueen ulkopuolella kaupan alaa koskeviin sisältöihin/asioihin (painopistealue 3)

-

Kaupan alan visio vuonna 2032

-

Kaupan alan skenaariot vuonna 2032

-

10 a. Ekosysteemisesti uudistunut kansainvälisesti kilpailukykyinen kauppa -skenaario

-

10 b. Kilpailuhaitan kokenut kauppa -skenaario

-

10 c. Kilpailukyvyyn menettänyt kauppa -skenaario

-

11. Muut mahdolliset palautteet ja kommentit

-

Hakari Kari
Sosiaali- ja terveysministeriö

Pajula Mari
Sosiaali- ja terveysministeriö